

Angajarea socială și estetică

Primul gong al stagiunii este precedat de o activitate intensă, susținută de energia unei înalte responsabilități în exercitarea funcției formative a teatrului și de o firească emoție privind audiența, succesul de care se vor bucura piesele înscrise în repertoriu, multe dintre acestea urmînd a fi confruntate în curînd cu entuziastul, dar și exigentul nostru public. Desigur, ținînd seama de procesualitatea pregătirii și desfășurării unei stagiuni, de faptul că teatrul se valorifică și se valorizează în forma sa sintetică de spectacol, este greu de anticipat fizionomia specifică a acesteia, nivelul calitativ la care se va situa în ansamblu. Cert este însă că toate colectivele teatrale, într-un unanimitate și generos efort — înțelegînd că rezultatele precedente obligă la realizări superioare — sînt animate de dorința de a conferi stagiunii strălucire artistică și demnitate civică, semne peremptorii ale patosului cu care slujitorii Thaliei întîmpină cea de a XXX-a aniversare a insurecției naționale antifasciste armate. Stagiunea va purta amprenta autoritară a caracterului sărbătoresc, care — străin festivismului edulcorat, de circumstanță — izvorăște din valențele multiple ale militantismului, întîm implicat în finalitatea modelatoare a teatrului nostru, artă inspirată de viață și slujind liniile de forță spirituală ale acesteia. Premisele repertoriale îl atestă pe deplin.

Baza repertoriului o constituie dramaturgia națională, expresie profundă și nuanțată a spiritualității poporului, în cadrul acesteia locul preponderent deținîndu-l creația contemporană care oglindește complex problematica omului socialist. Arta noastră socialistă este organic solidară cu tendințele și cerințele societății, sintetizînd și transfigurînd în creuzetul imaginii artistice valorile politice, etice, filozofice care dimensionează realitatea contemporană și conturează destinul și aspirațiile comunistului. O amplă perspectivă umanistă oferă dramaturgilor — ca tuturor scriitorilor de altfel — revelatoare surse de inspirație, rodind în creații care jalonează peren procesul de continuă dezvoltare a crea-

ției dramatice. După elaborarea și ampla dezbateră a programului ideologic și educativ al partidului, creația originală a beneficiat de condiții superioare de afirmare, dramaturgii găsind în spiritul dinamic, prospectiv al acestuia un nou impuls pentru a surprinde ipostazele variate ale atitudinii umane dezvoltată în orizontul vast al socialismului, atitudine activă, faustică, afirmatoare, ostilă însă tendințelor de narcisism social și artistic. Ultima stagiune a mărturisit, prin numărul mare al pieselor prezentate în premieră absolută, aderența comprehensivă a dramaturgilor la esența vie, mobilizatoare a acestui program. Câștigurile anterioare se permanentizează în stagiunea pe care o inaugurăm, piesele care vor prileji spectacole absolute demonstrând că în condițiile societății contemporane, în efervescența prefacerilor ce o caracterizează, creatorii își oficiază cu dăruire nobila lor menire, reconfirmând cu fiecare nouă realizare vitalitatea artei noastre socialiste. Repertoriul stagiunii 1973—1974 mărturisește năzuința colectivelor teatrale de a dezvolta o artă realistă și militantă, promovind cu precădere piesele inspirate din viața și munca făuritorilor societății socialiste multilateral dezvoltate, propagând principiile eticii și echității socialiste. Structura repertoriului marchează fericit și definitoriu un moment de afirmare a dramaturgiei naționale, de diversificare și aprofundare artistică.

Cei mai buni regizori și actori vor fi angajați în realizarea unui număr de 154 premiere românești, cu 98 de piese, dintre care 73 aparțin dramaturgiei contemporane. Subliniem că 48 dintre aceste piese vor fi reprezentate în premieră absolută consemnând energiile mereu mai proaspete ale creației dramatice, care găsește în dinamismul tumultuos al realității socialiste o substanță artistică densă, inepuizabilă.

Spectatorii vor putea viziona, printre altele, piese aparținând dramaturgilor Aurel Baranga (*Simfonia patetică*), Horia Lovinescu (*Orașul viitorului, Paradisul*), Paul Everac (*Cititorul de contor, Viața e ca un vagon, Constandineștii*), Eugen Barbu (*Ultima călătorie*), Titus Popovici (*Passacaglia* — versiune refăcută), Ion Băieșu (*Chițimia*), M. R. Iacoban (*Simbătă la Veritas*), Vasile Rebreanu—Mircea Zăciu (*Singurătatea trăgătorului la întă*), Marin Sorescu (*Matca*), I. Naghiu (*Intr-o singură seară*), Leonida Teodorescu (*Dialog nocturn, Evadarea*), Dumitru Solomon (*Diogene cîinele*), Petru Vintilă (*Cine ucide dragostea, Vikingii*), Theodor Mănescu (*Casa de mode*), Cristian Maurer (*La Paloma*), Mehes György (*Casa cu șapte buclucuri*), Horia Tecuceanu (*Investigația abia începe*), Ștefan Berciu (*Trădătorul*), Al. Mitru — Aurel Tita (*Iancu Jianu*) etc. Alături de aceștia, figurează dramaturgi ca Miheea Gheorghiu, D. R. Popescu, I. D. Sirbu, Romulus Guga, Lucia Demetrius, Dan Tărchilă, Ecaterina Oproiu, Virgil Stoenescu, Sergiu Fărcășan, Gheorghe Vlad, I. D. Șerban, Lia Crișan, Angela Boanca, Eduard Covali, Tomasa Alexandru, cu piese care vor cunoaște noi montări. Breasla dramaturgilor se îmbogățește cu noi nume aparținând fie unor scriitori care s-au afirmat în alte genuri literare, fie cu condeie care debutează în genul dramatic: Constantin Chiriță (*Adîncimi*), Dumitru Almaș (*Dimitrie Cantemir*), Gheorghe Robu (*Locul tău sub soare*), Mihail Sabin (*Totul într-o noapte*), Constantin Munteanu (*Șerifi*), Victor Frunză (*Marii maeștri ai farselor*), Viorel Știrbu (*Noi sintem legea*) etc.

Se descifrează în această dramaturgie preocuparea — constituind cardinala oricărei atitudini călăuzită de conștiința responsabilității — de a surprinde realitatea în mișcarea dialectică a acesteia, sensul dezvoltării ei istorice, acea „direcție ideală” a secolului, cum ar fi spus H. Taine, care în zilele noastre este socialismul. Dominant realiste, avîndu-și geneza în spiritualitatea socialistă, însuflețită de aspirațiile acesteia, asumîndu-și cu demnitate misiunea artistică de formare a conștiinței socialiste, piesele acoperă o vastă arie tematică, de la evocarea eroismului monumental al poporului angajat în lupta pentru independență națională și progres social, pînă la surprinderea pateticului proces contemporan de autodefinire etică a omului nou. Este evocat trecutul istoric, lupta comuniștilor împotriva exploatării burgheze, pentru instaurarea orînduirii socialiste și alungarea monarhiei. Sint afirmate valori fundamentale ale societății noastre, promovînd un spirit incisiv împotriva fenomenelor negative din conștiință și atitudinea oamenilor, militînd pentru principiile eticii și echității socialiste. O asemenea viziune care transcrie nu latura exterioară a întîmplării, ci efflorescența esenței spirituale și direcția mișcării istorice, prezidează printre altele piese ca cele sembrate de Aurel Baranga, Paul Everac, Horia Lovinescu, Constantin Chiriță, Marin Sorescu, Gheorghe Robu, M. R. Iacoban, Petru Vintilă etc.

În structura polifonică a secțiunii repertoriului de dramaturgie națională deslușim preocuparea de căpetenie a teatrelor noastre de a fi factori catalizatori ai potențialului dramaturgic, de a promova acele valori care susțin grandiosul proiect al societății noastre ca, în procesul construirii unui nou tip de relații sociale, să creeze o nouă tipologie

umană, în care se validează cele mai înalte trăsături morale ale timpului. Evidențiind faptul că toate teatrele au înscris în repertoriul lor cel puțin două piese originale, avem toate motivele să deslușim în fizionomia repertorială semnul de noblete militantă al unei stagiuni jubiliare, un festival al dramaturgiei contemporane, apărut ca o cerință firească la solicitările justificate ale publicului. În stadii avansate de elaborare se află și alte piese inspirate de problematica majoră a contemporaneității. Pe măsura realizării lor, acestea își vor găsi locul cuvenit într-un repertoriu care rămâne deschis, continuu perfectibil.

Dramaturgia clasică și interbelică este celălalt pilon pe care se arcuiește repertoriul original al actualei stagiuni, prin premierele preconizate menținându-se în atenția publicului piese ca: *O scrisoare pierdută*, *O noapte furtunoasă* de I. L. Caragiale, *Apus de soare* de B. Șt. Delavrancea, *Răzvan și Vidra* de B. P. Hasdeu, *Vlaicu-vodă* de A. Davila, precum și piese reprezentative semnate de Camil Petrescu, Gh. Ciprian, Mihail Sorbul, V. I. Popa, Lucian Blaga, Mihail Sebastian, Tamassi Aron etc.

Spre a asigura stagiunii o mai puternică forță de catalizare a tuturor categoriilor de spectatori, s-a căutat să se realizeze o mai mare varietate de formule dramaturgice, printre acestea comedia deținând o pondere importantă, urmînd ca modalitățile de spectacol să le asigure elevație, dar și accesibilitate — aceasta neînsemnînd concesii facilității — spre a extinde și intensifica relația scenă-public.

Pentru a oferi o imagine mai exactă asupra circulației piesei originale, trebuie adăugat faptul că în programul de reluări sînt înscrise 205 spectacole, realizate în stagiunile precedente și care se bucură în continuare de interesul publicului.

Stagiunea se definește, așadar, printr-o structură mozaică în care, în diversitatea formulelor dramaturgice și a modalităților spectacologice, factorul integrator îl constituie un patetic suflu umanist, care transformă teatrul într-o proiecție estetică a spiritului civic. Această configurație ne îndreptățește să sperăm că în stagiunea viitoare — în care teatrele nutresc ambiția de a crea spectacole de calitate — opțiunea publicului se va exprima tot mai decis pentru teatrul edificat pe dramaturgia națională. Nu se va face altceva decît să se dezvolte un cîștig major obținut în stagiunea trecută în care publicul și-a manifestat în principal interesul pentru piesa originală, explicabil prin aceea că se simte solidar cu aspirațiile promovate de spectacole, că descoperă în ele argumentele sociale și morale ce susțin procesul de afirmare a propriei personalități. Este firesc ca arta, dezvoltîndu-se dintr-o necesitate obiectivă, prin funcția sa socială și estetică să-și creeze un public care recunoaște în opera dramatică modul lui de a vedea și de a simți. Perseverînd în această direcție, teatrele sînt decise, satisfăcînd cît mai deplin solicitările și exigențele spectatorilor, să exercite o tot mai puternică atracție asupra lor, să capteze spre teatru un public mai numeros.

O largă deschidere spre universalitate — trăsătură dominantă a culturii și artei noastre care-și lărgeste orizontul și se dezvoltă în cadrul unui dialog neîntrerupt, receptiv dar și critic cu valorile altor popoare — este demonstrată pe linia unei tradiții repertoriale unanim apreciate, în secțiunea consacrată dramaturgiei altor popoare. Accentul s-a pus, urmărindu-se o diversitate repertorială, pe valorificarea unui număr cît mai mare de autori și de piese. Spre deosebire de unele stagiuni anterioare, cînd aceeași piesă inspira mai multe premiere, s-a căutat ca premierele să fructifice cît mai multe piese: au fost programate 138 de premiere realizabile cu 116 piese.

Clasicii dramaturgiei universale (63 de spectacole) figurează într-un evantai larg, acoperind semnificativ marile perioade de creație. Sînt înscrise, printre altele, piese de Euripide (*Electra*), Sofocle (*Oedip rege*), Ben Jonson (*Volpone*), Shakespeare (*Hamlet*, *Romeo și Julieta*, *Furtuna*, *Richard II*, *Timon din Atena* etc.), Molière (*Burghetul gentilom*), Racine (*Fedra*), Goldoni (*Casa nouă*, *Căsătorie prin concurs*, *Slugă la doi stăpîni*), Victor Hugo (*Marion Delorme*, *Ruy Blas*), Fr. Schiller (*Don Carlos*, *Intrigă și iubire*), M. Drzic (*Aurul frumoașei cărzane*), Br. Nușci (*Doamna Ministru*, *O familie îndoliată*), H. Ibsen (*Rața sălbatică*, *Femeia mării*), A. Cehov (*Ivanov*, *Trei surori*), Gorki (*Dușmanii*, *Azilul de noapte*, *Vilegiaturistii* etc.), A. Strindberg (*Swanevit*) etc.

În sectorul dramaturgiei contemporane, atenția continuă să fie distribuită cu preeminență pieselor cu caracter militant, cu semnificații majore. Din dramaturgia socială s-a fost preluată, în general, piese cu o importantă miză socială, caracteristice pentru preocupările actuale ale țărilor prietene de făurire a conștiinței comuniste. Dramaturgia sovietică este, în continuare, reprezentată prin piese de bună valoare artistică, dintre

care Tranzit de L. Zorin, Dragonul de E. Șvarț, Omul din afară de I. Dvoretzki, Cinci seri de Volodin, Apostolul hulit de A. Makaionok, Colegi de serviciu de E. Braghinski și E. Riazanov, vor fi reprezentate pentru prima oară în România.

Din dramaturgia celorlalte țări socialiste, remarcăm, alături de piese care s-au bucurat de succes pe scenele unor teatre (*Procurorul* de C. Djagarov, *Soldatul Sweyk* de Hašek, *Moartea guvernatorului* de L. Kruczkowski), pe cele ce vor fi prezentate în premieră pe țară, printre care *Noile suferințe ale tinărului W.* de U. Plenzdorf, *Profesiune pentru ingeri* de D. Asenov, *Mama* de K. Capek, *Noaptea după ultima noapte* de Maroty Lajos etc.

Beneficiază de un larg interes și dramaturgia contemporană a celorlalte țări, teatrele înscriind în repertoriu piese importante, ce vor fi prezentate în premieră pe țară. Cele mai multe dezbăt cu acuitate problema condiției omului în societatea bazată pe inechitate, dezvăluind viciile structurale ale acesteia, categorie căreia îi aparțin, printre altele, piesele semnate de V. de Mattia (*A șasea putere*), A. Sastre (*Cornada*), García Lorca (*Dona Rosita*), J. Cambanellis (*Curtea miracolelor*), Peter Shaffer (*Vinătoarea regală a soarelui*), David Storey (*Antreprenorul*), Lorraine Hansberry (*Inscripția din fereastră*), Heinar Kipphardt (*Ciinele generalului*), Mario Moretti (*Procesul lui Giordano Bruno*), Vena-Pallavicini (*Referendum popular*), Nordhal Grieg (*Dar mâine ?*) etc.

Dramaturgia latino-americană va fi prezentă cu piese de amplă respirație umanistă, de ardentă dezbatere socială ca : *Gloria și moartea lui Joaquin Murieta* de Pablo Neruda, *Premiul nefast* de A. Quintero, *Regele luminărilor* de G. de Andrade, *Ines de Castro* de Cassona, *Vulpea și strugurii* de G. Figueiredo etc.

Alte 170 de spectacole cu piese clasice și contemporane din dramaturgia mondială sînt înscrise în programul de reluări, astfel încît și în acest domeniu — realizîndu-se o varietate de tendințe și formule artistice — se răspunde adecvat solicitărilor tuturor categoriilor de spectatori.

Colectivele de interpreți sînt mai mult ca oricînd hotărîte să dezvolte repertoriul în spectacole de prestigiu, care vor oferi școlii noastre de teatru posibilitatea unor noi afirmări majore, închinată sărbătoririi a trei decenii de la eliberarea patriei.

